

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідно до ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арх 20/1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
національної безпеки, права та
міжнародних відносин
04 вересня 2023 р., протокол №8
Голова Вченої ради
Лариса СЕРГІЄНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Оперативно-тактичні навчання»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»
освітньо-професійна програма «Правоохоронна діяльність»
факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин
кафедра права та правоохоронної діяльності

Схвалено на засіданні кафедри
права та правоохоронної діяльності
29 серпня 2023 р., протокол № 8

Завідувач кафедри

Іван ДРАГАН

Гарант освітньо-професійної
програми

Катерина КАТЕРИНЧУК

Розробник: к.псих.н., доц., доцент кафедри права та правоохоронної діяльності,
Валерій МОЛОТАЙ

Житомир
2023-2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 26 «Цивільна безпека»	нормативна
Модулів – 2	Спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»	Рік підготовки
Змістових модулів- 2		3
Загальна кількість годин - 90		Семестр
		6
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних -3	Освітній ступінь «бакалавр»	Лекції
		16 год.
		Практичні
		32 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
42 год.		
	Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 53% аудиторних занять, 47% самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Оперативно-тактичні навчання» є забезпечення підготовки фахівців з високим рівнем всебічної тактичної підготовленості, здатних ефективно, з максимальною безпекою для власного життя і здоров'я, здійснювати силове затримання правопорушників у випадках, коли ті чинять фізичний опір та у інших випадках, коли виникають правові підстави для негайного припинення правопорушення із застосуванням поліцейського примусу, а також стійко переносити розумові, нервово-психічні та фізичні навантаження без зниження професійної працездатності.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних компетентностей, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»:

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення

Спеціальні компетентності

СК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК7. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми.

СК8. Здатність ефективно забезпечувати публічну безпеку та порядок

СК15. Здатність до застосування спеціальної техніки, спеціальних, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності.

СК16. Здатність у передбачених законом випадках застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми під час службової діяльності в разі отримання інформації чи безпосереднього виявлення ознак правопорушення перебуваючи на місці події та в інших службових ситуаціях, а також здатність надавати домедичну допомогу.

СК20. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб та публічній безпеці.

СК21. Здатність ефективно застосовувати ресурсні (інформаційні, організаційні, технічні та інші) можливості взаємодії із міжнародними поліцейськими організаціями у професійній діяльності.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 4

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність»:

РН3. Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її

РН7. Здійснювати координацію діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою своєчасного реагування на кримінальні злочини, адміністративні правопорушення та події.

РН12. Адаптуватися і ефективно діяти за звичних умов правоохоронної діяльності та за умов ускладнення оперативної обстановки

РН15. Працювати автономно та в команді виконуючи посадові обов'язки та під час розв'язання складних спеціалізованих задач правоохоронної діяльності.

РН17. Використовувати основні методи та засоби забезпечення правопорядку в державі, дотримуватись прав і свобод людини і громадянина, попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національної безпеки держави (кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку, тощо).

РН22. Вміти оцінювати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток обстановки, дій правопорушників та противник, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень.

РН23. Організувати взаємодію з міжнародними поліцейськими організаціями та застосовувати їх можливості у сфері запобігання та протидії злочинності.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 5

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Основи оперативно-тактичного навчання

Змістовий модуль 1. Основи оперативно-тактичного навчання

Тема 1. Поняття, предмет, система та принципи тактико-спеціальної підготовки.

Предмет оперативно-тактичного навчання, його зміст і завдання.

Зв'язок ОТН з юридичними дисциплінами та науками загальноосвітнього й галузевого характеру.

Роль оперативно-тактичного навчання у підготовці правоохоронців.

Складові частини ОТН: спеціальна тактика і тактика професійної діяльності.

Зміст і форми підготовки особового складу до дій в екстремальних умовах

Тема 2. Тактика професійної діяльності. Організація охорони публічного порядку.

Предмет вивчення тактики професійної діяльності: теорія, практика та тактика забезпечення охорони публічного порядку. Зміст поняття «публічний порядок»

Правові основи діяльності правоохоронних органів по забезпеченню публічного порядку. Класифікація сил Національної поліції, що беруть участь в охороні публічного порядку.

Публічний порядок як об'єкт правової охорони.

Тема 3. Підготовка до несення служби із забезпечення публічної безпеки і порядку під час виконання службових завдань. Основи тактики патрулювання.

Спеціальні органи для охорони публічного порядку. Тактика несення служби нарядами. Основні завдання та види нарядів.

Патрульна поліція та її завдання з охорони публічного порядку. Підготовка нарядів до несення служби патрульною поліцією. Сили та засоби патрульної поліції щодо охорони публічного порядку.

Основи тактики несення служби патрульною поліцією. Основні права та обов'язки поліцейських з охорони публічного порядку. Вимоги до поведінки нарядів патрульної служби з громадянами.

Поняття та аспекти надання домедичної допомоги. Пріоритети при наданні допомоги. Типи поранень. Алгоритми надання допомоги. Організаційні дії по наданню домедичної допомоги. Евакуація поліцейського/громадянина.

Тема 4. Комунікативна підготовка правоохоронця.

Вимоги правоохоронної діяльності до комунікативних властивостей та особливості професійного спілкування правоохоронця.

Спілкування і встановлення професійно необхідних стосунків. Манера спілкування. Вербальні та невербальні засоби професійного спілкування. Культура мови й зовнішнього вигляду.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 6

Особливості професійного етикету під час спілкування поліцейського з громадянами. Психологічний вплив в професійному спілкуванні.

Рольова поведінка та захист від маніпулятивного впливу. Недопущення та подолання конфліктних ситуацій під час спілкування з громадянами. Особливості реагування на провокаційні дії. Заходи з попередження конфліктних ситуацій.

Особливості взаємовідносин поліції з окремими категоріями громадян: під час дорожньо-транспортних пригод, з особами похилого віку та неповнолітніми, інвалідами, з іноземними громадянами. Дії поліцейського при виявленні правопорушень, що вчинили іноземці.

Тема 5. Правові підстави застосування поліцейських заходів.

Поняття та види поліцейських заходів.

Підстави та загальні засади застосування превентивних поліцейських заходів.

Підстави та загальні засади застосування поліцейських заходів примусу.

Співвідношення поліцейських заходів із заходами адміністративного примусу.

Тема 6. Модель та принципи застосування поліцейських заходів.

Модель застосування сили. Тактичні принципи.

Порядок застосування працівником Національної поліції заходів примусу. Види поліцейських заходів. Основні принципи застосування сили. Перелік та визначення видів заходів примусу.

Умови та межі застосування поліцейських заходів примусу. Перелік, групи, види спеціальних засобів та їх характеристика.

Правові підстави застосування вогнепальної зброї. Умови застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції. Передумови застосування вогнепальної зброї. Порядок застосування вогнепальної зброї.

Юридична відповідальність за неправомірне застосування поліцейських заходів.

Модуль 2. Дії поліцейських в різних умовах

Змістовий модуль 2. Дії поліцейських в різних умовах

Тема 7. Тактика перевірки документів у громадян працівниками Національної поліції

Перелік документів, що підтверджують громадянство України. Послідовність перевірки документів. Заходи особистої безпеки під час перевірки документів особи та поверхневої перевірки.

Ознаки підробки документів та способи їх виявлення.

Основні правила перевірки документів. Тактичні засади застосування перевірки документів особи як поліцейського заходу.

Тактика взаємодії пішого наряду в складі двох поліцейських за необхідності перевірки документів у правопорушника.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 7

Тактика взаємодії наряду в складі трьох поліцейських під час перевірки документів у правопорушника.

Тема 8. Затримання правопорушника та порядок проведення поверхневої перевірки

Затримання особи: поняття, підстави та види. Адміністративне затримання. Затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення. Порядок дій працівника правоохоронного органу при затриманні особи. Особливості затримання іноземців, осіб, що знаходяться у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння.

Тактичні засади застосування поверхневої перевірки і огляду як превентивних поліцейських заходів. Застосування кайданок та інших засобів обмеження рухомості.

Тема 9. Підстави зупинення транспортного засобу. Тактичні дії під час зупинки транспортного засобу при невідомому, середньому та високому рівнях загрози

Підстави зупинення транспортного засобу.

Процедурні дії наряду патрульної поліції при зупиненні транспортного засобу.

Тактичні дії під час зупинки транспортного засобу при невідомому рівні загрози.

Зупинка транспортного засобу при середньому рівні загрози.

Тактичні дії при зупинці транспортного засобу з високим рівнем загрози.

Тема 10. Тактичні прийоми проведення опитування

Опитування і бесіда у професійному спілкуванні правоохоронців.

Правові підстави проведення опитування.

Структура та порядок опитування.

Отримання інформації шляхом вивідування.

Особливості проведення опитування з окремими категоріями осіб.

Застосування методів ефективної комунікації поліцейським з населенням.

Тема 11. Огляд місць можливого переховування правопорушників

Сукупність тактичних дій при огляді приміщень. Пересування. Схеми, техніки, варіанти та способи.

Основні принципи, схеми та правила блокування суспільно-небезпечної особи (СНО).

Сукупність тактичних дій при внутрішньому огляді будівлі.

Тактика входження в будівлю. Огляд будівлі. Відпрацювання кутів і дверних проїомів. Способи пересування та входження в приміщення. Пересування коридорами. Пересування міжповерховими сходами. Способи проведення огляду приміщення.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 8

Тема 12. Тактика затримання працівниками правоохоронних органів осіб, що підозрюються у вчиненні адміністративних та кримінальних правопорушень

Поняття адміністративних та кримінальних правопорушень.

Особливості прийняття повідомлень про факти вчинення адміністративних правопорушень, кримінальних проступків і злочинів та першочергові дії щодо реагування на них.

Затримання особи за вчинення адміністративного та кримінального правопорушення: підстави, порядок, особливості.

Тактика дій працівників правоохоронних органів при затриманні особи, яка підозрюється у вчиненні правопорушення.

Дії працівників Національної поліції під час виявлення реалізації та вживання тютюнових виробів у заборонених місцях.

Дії працівників Національної поліції під час виявлення вживання алкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у стані сп'яніння.

Дії працівників Національної поліції під час здійснення агресії щодо патрульного поліцейського.

Дії працівників Національної поліції під час виклику щодо вчинення насильства в сім'ї.

Дії працівників Національної поліції під час виявлення стихійної торгівлі

Тема 13. Тактика дій працівників правоохоронних органів при виявленні окремих кримінальних проступків

Порядок дій працівників Національної поліції під час отримання повідомлення про виявлення тіла без ознак життя чи виявленні трупа.

Дії працівників поліції при виявленні факту спричинення особі тілесних ушкоджень.

Тактика дій працівників поліції при виявленні фактів вчинення грабежу чи розбою.

Порядок дій працівників поліції при вчиненні особою хуліганських дій.

Дії працівників поліції при отриманні інформації про небезпеку вчинення терористичного акту.

Тема 14. Дії працівників правоохоронних органів під час масових заходів і за особливих умов діяльності

Натовп і закономірності його поведінки. Психологічні способи профілактики небезпечних форм поведінки натовпу.

Поняття «масові заходи» та їх характерні ознаки. Основні види масових заходів, щодо яких здійснюється організація охорони публічного порядку та безпеки. Поняття кризових ситуацій під час проведення масових заходів.

Вимоги щодо місця, часу та інших умов проведення мирного зібрання. Порядок організації охорони публічного порядку та безпеки під час проведення масових заходів.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 9

Тактичні дії працівників правоохоронних органів щодо забезпечення публічного порядку під час проведення масових заходів.

Особливості планування та ведення спеціальних дій під час проведення масових заходів. Загальна характеристика та практика першочергових дій з організації та припинення масових заворушень. Організація управління силами й засобами.

Правові підстави та порядок застосування працівниками правоохоронних органів фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї під час забезпечення охорони публічного порядку.

Тема 15. Тактика дій працівників правоохоронних органів у разі виявлення вибухонебезпечного предмета

Вибухонебезпечні предмети, класифікація та види. Особливості ідентифікації вибухонебезпечних предметів.

Порядок дій працівників правоохоронних органів при отриманні інформації про виявлення вибухонебезпечного предмета. Дотримання заходів особистої безпеки при виявленні вибухових пристроїв.

Особливості проведення огляду місця події, пов'язаного з виявленням вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують. Дії слідчого (старшого слідчо-оперативної групи) на місці події. Дії керівника органу досудового розслідування. Дії спеціаліста-вибухотехніка (керівника вибухотехнічної групи). Організація забезпечення охорони місця події, пов'язаного з виявленням вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують.

Загальні вимоги дотримання заходів безпеки при поводженні з вибуховими матеріалами.

Поняття про першу допомогу та її обсяги. Пріоритети при наданні допомоги. Типи поранень. Евакуація поліцейського/громадянина.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 10

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1. Основи оперативно-тактичного навчання				
Змістовий модуль 1. Основи оперативно-тактичного навчання				
Тема 1. Поняття, предмет, система та принципи оперативно-тактичного навчання	5	1	2	2
Тема 2. Тактика професійної діяльності. Організація охорони публічного порядку	6	1	2	3
Тема 3. Підготовка до несення служби із забезпечення публічної безпеки і порядку під час виконання службових завдань. Основи тактики патрулювання	6	1	2	3
Тема 4. Комунікативна підготовка правоохоронця	6	1	2	3
Тема 5. Правові підстави застосування поліцейських заходів	6	1	2	3
Тема 6. Модель та принципи застосування поліцейських заходів. Модель застосування сили. Тактичні принципи	6	1	2	3
<i>Разом за змістовий модуль 1</i>	35	6	12	17
Модуль 2. Дії поліцейських в різних умовах				
Змістовий модуль 2. Дії поліцейських в різних умовах				
Тема 7. Тактика перевірки документів у громадян працівниками Національної поліції	6	1	2	3
Тема 8. Затримання правопорушника та порядок проведення поверхневої перевірки	6	1	2	3
Тема 9. Підстави зупинення транспортного засобу. Тактичні дії під час зупинки транспортного засобу при невідомому, середньому та високому рівнях загрози	6	1	2	3
Тема 10. Тактичні прийоми проведення опитування	6	1	2	3
Тема 11. Огляд місць можливого переховування правопорушників	6	1	2	3
Тема 12. Тактика затримання працівниками правоохоронних органів осіб, що підозрюються у скоєнні адміністративних та кримінальних правопорушень	6	1	3	2
Тема 13. Тактика дій працівників правоохоронних органів при виявленні окремих кримінальних проступків	6	1	2	3
Тема 14. Дії працівників правоохоронних органів під час масових заходів і за особливих умов діяльності	6	1	3	2
Тема 15. Тактика дій працівників правоохоронних органів у разі виявлення вибухонебезпечного предмета	7	2	2	3
<i>Разом за змістовий модуль 2</i>	55	10	20	25
ВСЬОГО	90	16	32	42

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 11

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1.	Тема 1. Поняття, предмет, система та принципи оперативно-тактичного навчання	2
2.	Тема 2. Тактика професійної діяльності. Організація охорони публічного порядку	2
3.	Тема 3. Підготовка до несення служби із забезпечення публічної безпеки і порядку під час виконання службових завдань. Основи тактики патрулювання	2
4.	Тема 4. Комунікативна підготовка правоохоронця	2
5.	Тема 5. Правові підстави застосування поліцейських заходів	2
6.	Тема 6. Модель та принципи застосування поліцейських заходів. Модель застосування сили. Тактичні принципи	2
7.	Тема 7. Тактика перевірки документів у громадян працівниками Національної поліції	2
8.	Тема 8. Затримання правопорушника та порядок проведення поверхневої перевірки	2
9.	Тема 9. Підстави зупинення транспортного засобу. Тактичні дії під час зупинки транспортного засобу при невідомому, середньому та високому рівнях загрози	2
10.	Тема 10. Тактичні прийоми проведення опитування	2
11.	Тема 11. Огляд місць можливого переховування правопорушників	2
12.	Тема 12. Тактика затримання працівниками правоохоронних органів осіб, що підозрюються у скоєнні адміністративних та кримінальних правопорушень	3
13.	Тема 13. Тактика дій працівників правоохоронних органів при виявленні окремих кримінальних проступків	2
14.	Тема 14. Дії працівників правоохоронних органів під час масових заходів і за особливих умов діяльності	3
15.	Тема 15. Тактика дій працівників правоохоронних органів у разі виявлення вибухонебезпечного предмета	2
РАЗОМ		32

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 12

6. Завдання для самостійної роботи

Модуль 1. Основи оперативно-тактичного навчання

Змістовий модуль 1. Основи оперативно-тактичного навчання

Тема 1. Поняття, предмет, система та принципи тактико-спеціальної підготовки.

Роль оперативно-тактичного навчання у підготовці правоохоронців.

Складові частини ОПН: спеціальна тактика і тактика професійної діяльності.

Зміст і форми підготовки особового складу до дій в екстремальних умовах

Тема 2. Тактика професійної діяльності. Організація охорони публічного порядку.

Правові основи діяльності правоохоронних органів по забезпеченню публічного порядку. Класифікація сил Національної поліції, що беруть участь в охороні публічного порядку.

Публічний порядок як об'єкт правової охорони.

Тема 3. Підготовка до несення служби із забезпечення публічної безпеки і порядку під час виконання службових завдань. Основи тактики патрулювання.

Основи тактики несення служби патрульною поліцією. Основні права та обов'язки поліцейських з охорони публічного порядку. Вимоги до поведінки нарядів патрульної служби з громадянами.

Поняття та аспекти надання домедичної допомоги. Пріоритети при наданні допомоги. Типи поранень. Алгоритми надання допомоги. Організаційні дії по наданню домедичної допомоги. Евакуація поліцейського/громадянина.

Тема 4. Комунікативна підготовка правоохоронця.

Рольова поведінка та захист від маніпулятивного впливу. Недопущення та подолання конфліктних ситуацій під час спілкування з громадянами. Особливості реагування на провокаційні дії. Заходи з попередження конфліктних ситуацій.

Особливості взаємовідносин поліції з окремими категоріями громадян: під час дорожньо-транспортних пригод, з особами похилого віку та неповнолітніми, з дітьми, інвалідами, з іноземними громадянами. Дії поліцейського при виявленні правопорушень, що вчинили іноземці.

Тема 5. Правові підстави застосування поліцейських заходів.

Підстави та загальні засади застосування поліцейських заходів примусу.

Співвідношення поліцейських заходів із заходами адміністративного примусу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 13

Тема 6. Модель та принципи застосування поліцейських заходів.

Модель застосування сили. Тактичні принципи.

Правові підстави застосування вогнепальної зброї. Умови застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції. Передумови застосування вогнепальної зброї. Порядок застосування вогнепальної зброї.

Юридична відповідальність за неправомірне застосування поліцейських заходів.

Модуль 2. Дії поліцейських в різних умовах

Змістовий модуль 2. Дії поліцейських в різних умовах

Тема 7. Тактика перевірки документів у громадян працівниками Національної поліції

Тактика взаємодії пішого наряду в складі двох поліцейських за необхідності перевірки документів у правопорушника.

Тактика взаємодії наряду в складі трьох поліцейських під час перевірки документів у правопорушника.

Тема 8. Затримання правопорушника та порядок проведення поверхневої перевірки

Тактичні засади застосування поверхневої перевірки і огляду як превентивних поліцейських заходів. Застосування кайданок та інших засобів обмеження рухомості.

Тема 9. Підстави зупинення транспортного засобу. Тактичні дії під час зупинки транспортного засобу при невідомому, середньому та високому рівнях загрози

Тактичні дії під час зупинки транспортного засобу при невідомому рівні загрози.

Зупинка транспортного засобу при середньому рівні загрози.

Тактичні дії при зупинці транспортного засобу з високим рівнем загрози.

Тема 10. Тактичні прийоми проведення опитування

Отримання інформації шляхом вивідування.

Особливості проведення опитування з окремими категоріями осіб.

Застосування методів ефективної комунікації поліцейським з населенням.

Тема 11. Огляд місць можливого переховування правопорушників

Сукупність тактичних дій при внутрішньому огляді будівлі.

Тактика входження в будівлю. Огляд будівлі. Відпрацювання кутів і дверних пройомів. Способи пересування та входження в приміщення. Пересування коридорами. Пересування міжповерховими сходами. Способи проведення огляду приміщення.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 14

Тема 12. Тактика затримання працівниками правоохоронних органів осіб, що підозрюються у вчиненні адміністративних та кримінальних правопорушень

Дії працівників Національної поліції під час виявлення вживання алкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у стані сп'яніння.

Дії працівників Національної поліції під час здійснення агресії щодо патрульного поліцейського.

Дії працівників Національної поліції під час виклику щодо вчинення насильства в сім'ї.

Дії працівників Національної поліції під час виявлення стихійної торгівлі

Тема 13. Тактика дій працівників правоохоронних органів при виявленні окремих кримінальних проступків

Тактика дій працівників поліції при виявленні фактів вчинення грабежу чи розбою.

Порядок дій працівників поліції при вчиненні особою хуліганських дій.

Дії працівників поліції при отриманні інформації про небезпеку вчинення терористичного акту.

Тема 14. Дії працівників правоохоронних органів під час масових заходів і за особливих умов діяльності

Тактичні дії працівників правоохоронних органів щодо забезпечення публічного порядку під час проведення масових заходів.

Особливості планування та ведення спеціальних дій під час проведення масових заходів. Загальна характеристика та практика першочергових дій з організації та припинення масових заворушень. Організація управління силами й засобами.

Правові підстави та порядок застосування працівниками правоохоронних органів фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї під час забезпечення охорони публічного порядку.

Тема 15. Тактика дій працівників правоохоронних органів у разі виявлення вибухонебезпечного предмета

Дії спеціаліста-вибухотехніка (керівника вибухотехнічної групи). Організація забезпечення охорони місця події, пов'язаного з виявленням вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують.

Загальні вимоги дотримання заходів безпеки при поводженні з вибуховими матеріалами.

Поняття про першу допомогу та її обсяги. Пріоритети при наданні допомоги. Типи поранень. Евакуація поліцейського/громадянина.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 15

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Оперативно-тактичні навчання» включає:

- анотування вивченої додаткової літератури;
- написання рефератів та їх захист на практичних заняттях;
- написання есе за визначеною тематикою;
- складання термінологічних словників тощо.

8. Методи навчання

Вербальні: пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Пояснювально-ілюстративний: пред'явлення готової інформації викладачем та її засвоєння здобувачами.

Метод проблемного викладу.

Дослідницький метод.

Дискусійний метод.

Евристичні методи.

Метод активного навчання: проведення ділових ігор, вирішення кейсів.

9. Методи контролю

Контроль складається з поточного контролю виконання здобувачами вищої освіти самостійної роботи, модульного контролю, контролю виконання індивідуальних завдань та семестрового контролю.

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T7	T8	T9	100
5	5	6	7	7	7	
T4	T5	T6	T10	T11	T12	
7	7	7	7	7	7	
			T13	T14	T15	
			7	7	7	

Шкала оцінювання

За шкалою	Залік	Бали
A	Зараховано	90-100
B	Зараховано	82-89
C		74-81
D	Зараховано	64-73
E		60-63
FX	Не зараховано	35-59
F	Не зараховано	0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 16

11. Рекомендована література

Основна література

1. Алфьоров С. М. Правові та психологічні аспекти тактики захисту та затримання неозброєного й озброєного злочинця: практ. посібник / С. М. Алфьоров, М. О. Середа. – Запоріжжя: Юридичний ін-т ДДУВС, 2009.– 72 с.
2. Посібник Тактико-спеціальна підготовка / Є.В Гузенко., О.В. Каверін, О.М. Красіков, Б.В. Ліщук К., 2014 - 155с.
3. Йосипів Ю. Р. Тактичне керівництво щодо несення служби на блокпостах в умовах наступу і оборони, затримання озброєних злочинців, банд та формувань: метод. рекомендації / Ю. Р. Йосипів, С. М. Банах, В. Р. Булачек та ін. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 139 с.
4. Йосипів Ю. Р. Тактичне керівництво та організація несення служби працівниками правоохоронних органів України в зоні проведення антитерористичної операції: навч. посібник / Ю. Р. Йосипів, С. М. Банах, О. І. Тьорло, В. М. Синенький та ін. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 136 с.
5. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції : навч. посібник / [О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін.]. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 480 с.
6. Тактико-спеціальна підготовка : навч. посібник / [О. Г. Комісаров, А. О. Собакарь, Е. Ю. Соболю, О. С. Юнін та ін.] ; Дніпропетр. Держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : ДДУВС, 2017. 277 с.
7. Реагування органів та підрозділів Національної поліції на повідомлення про правопорушення або інші події [Текст]: метод, рек. / В.Л. Костюк, Є.М. Корж, В.А. Куліков, Н.В. Федоровська. - К.: Нац. акад. внутр. справ, 2017. - 44 с.
8. Спеціальна техніка Національної поліції України» : навч. посіб. з дис. «Тактико-спеціальна підготовка» / Ю. В. Гнусов, В. А. Світличний, Ю. М. Онищенко; Харк. нац. ун-т внутр. справ, факультет № 4, каф. кібербезпеки. – Х. : ХНУВС, 2017. – 175 с.
9. Комплекс практичних заходів з підготовки та реалізації оперативно-розшукового заходу «операція із захоплення злочинців, припинення злочинів» [Текст]: метод. рек. / [Гребенюк М.В., Шепетько С.А., Клименко О.А.] - К. : МНДЦ при РНБО, 2017. 17 с.
10. Діяльність поліцейського щодо виявлення правопорушень у громадських місцях: метод, реком. / В.С. Боровікова, І.В. Лозинська та ін. - Л: ЛьвДУВС, 2018.-76 с.
11. Довідник поліцейського / авт.-упоряд.: С.С. Чернявський, К.Б. Левченко, В.Л. Костюк; худож.-оформлювач М.С. Мендор. - Харків: Фоліо, 2018.-348 с.
12. Практика та законодавче забезпечення застосування спеціальних засобів у діяльності поліції (світовий досвід) [Текст]: аналіт. огляд / Костюк В.Л., Крищенко А.Є., Мозоль В.В., Литвин В.В., Копан О.В. - К.: Нац. акад. внутр. справ, 2018. - 93 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 17

13. Аброськін В.В. Діяльність Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки в умовах антитерористичної операції: навч. посіб. / В.В. Аброськін . – К.: ФОП Лопатіна О.О., 2019. – 212 с.

14. Методичні рекомендації з розроблення планів посилення оборони та охорони адмін. будівель органів (підрозділів, закладів, установ) Національної поліції України. 19.09.2017. – 25с.

15. Методичні рекомендації з організації цивільного захисту в органах та підрозділах Національної поліції України. 04.05.2017. – 57с.

16. Тактична підготовка працівників патрульної поліції: / Є.В Гузенко., О.В. Каверін, Б.В. Ліщук, В.В. Підвисоцький Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ.* URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/posibnyk_TSP/info/vstup.html.

17. Охорона праці та особиста безпека працівників органів Національної поліції: / В. А. Молотай, О.В. Коломієць, Ю.В. Демченко, В.В. Підвисоцький. Київ, 2019. *Національна академія внутрішніх справ.* URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/occupational_h_s/info/vstup.html

Додаткова література

1. Конституція України : прийнята 28 черв. 1996 р. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580VIII. *ЛІГА.ЗАКОН:* [сайт]. URL: http://search.ligazakon.Ua/1_doc2.nsf/link1 /TI50580.html.

3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135 -XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1992. № 22. Ст. 303.

4. Про охорону праці : Закон України від 14 жовт. 1992 р. № 2694 - XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1992. № 49. Ст. 668.

5. Дисциплінарний статут Національної поліції України : затв. Законом України від 15 берез. 2018 р. № 2337-VIII. *Верховна Рада України.*, [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>.

6. Положення про Міністерство внутрішніх справ України : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 28 груд. 2015 р. № 878. *Верховна Рада України:*[сайт]. ІЖБ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015>.

7. Про затвердження Положення про Національну поліцію : постан. Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 877. *Верховна Рада України* : [сайт]. ІЖБ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015>.

8. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26 січня 2016 р. № 50. *Міністерство внутрішніх справ України:* [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

9. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів НПУ під час реагування на надзвичайні ситуації у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: наказ МВС України від 31 жовтня 2016 р. №1129. *Міністерство внутрішніх справ України:*[сайт] :<http://mvs.gov.ua>.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 18

10. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку: наказ МВС України від 10 серпня 2016 р. № 773. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

11. Про затвердження Інструкції про організацію і порядок здійснення органами та підрозділами системи Національної поліції України заходів за рівнями терористичних загроз : наказ МВС України від 04 жовтня 2016 р. № 1049. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

12. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: наказ МВС України від 2 січня 2016р. № 50. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

13. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю: наказ МВС України від 01 лютого 2016 р. № 70. *Верховна Рада України* : [сайт].: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16>.

14. Про організацію оповіщення структурних підрозділів апарату центрального органу управління поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України і збору їх працівників: наказ МВС України від 26 жовтня 2016р. № 1085. *Міністерство внутрішніх справ України* : [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

15. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події: наказ МВС України від 22 серпня 2016р. № 859. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

16. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку введення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: наказ МВС України від 31 жовтня 2016р. № 1129. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

17. Про затвердження правил етичної поведінки поліцейських: наказ МВС України від 09 листопада 2016 р. № 1179. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

18. Про затвердження Інструкції з питань супроводження транспортних засобів спеціалізованими автомобілями Національної поліції і забезпечення безпеки дорожнього руху під час його здійснення: наказ МВС України від 29 листопада 2016 р. № 142 1259. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

19. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між посадовими особами підрозділів Державної прикордонної служби України та територіальних органів Національної поліції України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в місцях значного скупчення транспортних засобів

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 19

перед пунктами пропуску через державний кордон України: наказ МВС України від 16 лютого 2017 р. № 128. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

20. Про затвердження Інструкції про організацію та порядок проведення поліцейських операцій по розшуку і затримання озброєних та інших осіб, які вчинили суспільно-небезпечні діяння: наказ МВС України від 09 жовтня 2017р. № 841. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт]. <http://mvs.gov.ua>.

21. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС України від 07 липня 2017 р. № 575. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

22. Про затвердження Порядку спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами: наказ МВС України від 24 липня 2017 р. № 621. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт]: <http://mvs.gov.ua>.

23. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення: Наказ МВС України від 04.12.2017 № 987. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1565-17>.

24. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 23 травня 2017 р. № 440 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17>.

25. Про затвердження Порядку дій органів (підрозділів) Національної поліції в разі виявлення осіб, транспортних засобів і документів, відомості щодо яких містяться в банках даних інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерполу: наказ МВС України від 02 жовтня 2018 року № 808. *Міністерство внутрішніх справ України*: [сайт] .: <http://mvs.gov.ua>.

26. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів: Наказ МВС України. № 706 від 23.08.2018р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/MVS873>.

27. Про затвердження Інструкції про організацію реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення, або інші події, та забезпечення оперативного інформування органів і підрозділів НПУ: Наказ МВС України від 26.02.2018 р. № 111 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18>.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/Б/ОК28- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 20

28. Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України: Наказ МВС України від 11.10.2018 № 828 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18>.

29. Про затвердження Інструкції про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 19.08.2019 № 691. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19>

30. Криза правоохоронної системи України: монографія / За загальною редакцією В.В. Євдокимова, Д. О. Грицишена. - Житомир: Видавничий дім "Бук-друк., 2023. 584 с.

31. GrycyshehD., Malyshev K., Nonik V., Molotai V. The mechanism for ensuring cyber security of the law enforcement system. Journal of Scientific Papers "Social Development and Security". 2023. Vol. 13, No. 4. PP. 18-34

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. [http:// mvs. gov.ua/](http://mvs.gov.ua/) - Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України.
2. <http://npu.gov.ua/> - Офіційний сайт Національної поліції України.
3. [http:// patrol.police.gov.ua/](http://patrol.police.gov.ua/) - Офіційний сайт Департаменту патрульної поліції України.
4. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України
5. <http://www.nplu.kiev.ua> Національна Парламентська бібліотека України .
6. <http://www.president.gov.ua> – Офіційне інтернет-представництво Президента України.
7. <http://rada.gov.ua> – Офіційний портал Верховної Ради України.
8. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – Урядовий портал.
9. <https://minjust.gov.ua/ua> – Міністерство юстиції України.
10. <http://ovu.com.ua/>– Офіційний вісник України.
11. <http://www.naiou.kiev.ua/>–Національна академія внутрішніх справ.
12. <http://www.aprnu.kharkiv.org/>– Національна академія правових наук України